

## Άγγελος Χάγιος



Για όσους έζησαν και συμμετείχαν στο αντιδικτατορικό κίνημα ήταν απρόσμενο και, τελικά, συγκλονιστικό ιστορικό γεγονός ότι **κάθε 17 Νοέμβρη, σε όλα τα 45 χρόνια από την εξέγερση του Πολυτεχνείου, πραγματοποιούνται μεγάλες συγκεντρώσεις και πορείες σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας με αποκορύφωμα την μεγάλη πορεία στην Αθήνα που καταλήγει στην Αμερικάνικη Πρεσβεία.**

Πορείες και κινητοποιήσεις που ανανεώνουν τα συνθήματα του Πολυτεχνείου **ΨΩΜΙ-ΠΑΙΔΕΙΑ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΚΑΤΩ Η ΧΟΥΝΤΑ - ΕΞΩ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ.** Με τις επίκαιρες λαϊκές και νεολαιίστικες διεκδικήσεις για τα κοινωνικά και δημοκρατικά δικαιώματα και ελευθερίες ενάντια στον **πόλεμο και τον ιμπεριαλισμό, ενάντια στο ρατσισμό και το φασισμό.**

Η εμπειρία, ωστόσο, είναι πολύ συγκεκριμένη. Το Νοέμβρη του 1973 στο Πολυτεχνείο, στις γειτονιές της Αθήνας, στις καταλήψεις στα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Ιωαννίνων οι μαχόμενες δυνάμεις του λαού και της νεολαίας, και όχι γενικά ο λαός, τόλμησαν και σήκωσαν το ανάστημά τους απέναντι στον φόβο και την ηττοπάθεια. Μέσα από την εμπειρία τους πήραν απόφαση να δώσουν τη δική τους λύση. Δεν περίμεναν ούτε τον **Καραμανλή** ούτε τις **«δημοκρατικές δυνάμεις»**. Ούτε την «Ευρώπη» ούτε τις ΗΠΑ όταν εκλεγεί Δημοκρατικός Πρόεδρος. Δεν συγκινήθηκαν από τα **«δημοκρατικά» η «εθνικά αντιδικτατορικά μέτωπα»** με συμφωνίες κορυφών που πρότειναν οι αριστερές ηγεσίες στα αστικά κόμματα με στόχο κυβερνήσεις αποκατάστασης είτε της **προδικτατορικής «δημοκρατίας»** είτε μιας **«νέας δημοκρατίας»** μέσα στο ίδιο συστημικό πλαίσιο.

Η εικόνα πρωτόγνωρη, συγκλονιστική και εκρηκτική. Σπίθα και πυροκροτητής ήταν μια μαζική φοιτητική κινητοποίηση που γρήγορα εξελίχτηκε σε νεολαιίστικο ξεσηκωμό και με τη μαζική συμμετοχή ενός αγωνιστικού εργατικού και λαϊκού δυναμικού, κλιμακώθηκε σε εξέγερση με ευρύτατη λαϊκή αποδοχή και συμπαραστάση και με ενεργό, πλέον, συμμετοχή των δυνάμεων της αριστεράς.

Το σύνθημα **ΨΩΜΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ** συνδέθηκε άρρηκτα με το **ΚΑΤΩ Η ΧΟΥΝΤΑ ΈΞΩ ΟΙ ΗΠΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑΤΟ** και ενεργοποίησε μια αυθεντική ενωτική δυναμική στον κόσμο του αγώνα που επιδρούσε και στις οργανώσεις. Αυτή η πολιτική και μαζική κλιμάκωση της εξέγερσης κλόνισε συνθέμελα τη στρατιωτική φασιστική δικτατορία, τον σκληρό αντικομμουνιστικό πυρήνα του στρατού και του βαθέος μετεμφυλιακού κράτους και απείλησε το ίδιο το αστικό καθεστώς και τους αμερικάνους ιμπεριαλιστές συμμάχους του.

Είναι γεγονός ότι μετά την βάρβαρη επίθεση και δολοφονική καταστολή στο Πολυτεχνείο, ακόμα και οι αγωνιστές είχαν μια γέυση ήττας. Σε λίγους μήνες, όμως, τα πράγματα άλλαξαν.

Ακριβώς κάτω από την απειλή μιας βαθύτερης ανατροπής κατέρρευσε η χούντα. Το λαϊκό και νεολαιίστικο κίνημα επέβαλε, στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης ιδιαίτερα, **σημαντικές κοινωνικές και δημοκρατικές κατακτήσεις**, οι οποίες αποτελούν **ακόμα και σήμερα καρφί στο μάτι** των αντιδραστικών αστικών κέντρων, ΜΜΕ και ιδιαίτερα των ακροδεξιών νοσταλγών της δικτατορίας.

Στα 45 χρόνια από τον ηρωικό Νοέμβρη εκδηλώθηκαν-χωρίς επιτυχία- αλλεπάλληλες και επίμονες

προσπάθειες αστικών κύκλων και δυνάμεων, της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, της πρεσβείας των ΗΠΑ, με κυβερνητικές απαγορεύσεις, κρατική καταστολή και ιδεολογική τρομοκρατία, ώστε να υπονομευτεί το κύρος της εξέγερσης, **να καταργηθεί ιδιαίτερα η πορεία στην αμερικάνικη πρεσβεία**. Θύματα της καταστολής το **1980 δύο νεκροί**, ο Κύπριος φοιτητής **Ιάκωβος Κουμής** και η νέα εργάτρια **Σταματίνα Κανελλοπούλου**. Οι συστημικές δυνάμεις έδωσαν και δίνουν σκληρή ιδεολογική πολιτική μάχη για να αλλοιωθεί το πραγματικό περιεχόμενο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου από τα πολιτικά του χαρακτηριστικά, το **αντιαμερικάνικο-αντιιμπεριαλιστικό περιεχόμενο, τα εξεγερσιακά και επαναστατικά του στοιχεία**.

Η ακροδεξιά, οι φασίστες και ναζιστές, ιδιαίτερα της ΧΑ, πρωτοστατούν στην άθλια επίθεση. Προσπαθούν να βγουν από τη χωματερή της Ιστορίας που τους έστειλε το αντιδικτατορικό και μεταπολιτευτικό λαϊκό και νεολαϊστικό κίνημα. Με το θρασύδειλο ύφος τους δηλώνουν ανοιχτά ότι νοσταλγούν τη χούντα και τον δικτάτορα Παπαδόπουλο. Είναι απόλυτα συνεπείς στο ρόλο του μπράβου του συστήματος.

Αυτός ήταν ο ρόλος και της στρατιωτικής δικτατορίας την οποία επέλεξε το μαύρο αστικό μέτωπο για να αντιμετωπίσει το εργατικό κίνημα σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης και έξαρσης των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων. Την χούντα που προώθησαν και στήριξαν και οι ΗΠΑ-NATO προκειμένου να περάσουν τα ιμπεριαλιστικά και πολεμικά σχέδια τους σε βάρος των λαών της περιοχής. Και όπως όλοι οι μπράβοι αμείβονται για τις υπηρεσίες τους, έτσι και η χούντα των συνταγματαρχών βούτηξε με χέρια και πόδια μέσα στην **διαφθορά**. Ακριβώς διότι ακολούθησε πολιτική πλήρους στήριξης των πολυεθνικών μονοπωλίων, των τραπεζιτών, των εργολάβων και βιομηχάνων, με δημόσιες χρηματοδοτήσεις, με φοροαπαλλαγές αλλά και με σκληρή καταστολή κάθε εργατικής και λαϊκής διεκδίκησης.

Οι αγωνιστές που επιμένουν και σήμερα ανατρεπτικά, ανεξάρτητα από διαφορετικές απόψεις, θεωρούν ότι η πιο επικίνδυνη παραχάραξη του ιστορικού γεγονότος της εξέγερσης είναι η μετατροπή του σε **μουσειακό μύθο και 'εθνική γιορτή'**, για κατανάλωση και εκποίηση στο χρηματιστήριο της αστικής πολιτικής. Είναι γεγονός ότι ο Νοέμβρης δεν έγινε για τη δυναστεία του Καραμανλή, του Παπανδρέου και του Μητσοτάκη. Δεν έγινε για τον Τζαννετάκη, το Σημίτη, την 'ισχυρή Ελλάδα' του χρηματιστήριου, για τις αγορές, τις ιδιωτικοποιήσεις, το ΔΝΤ, το ΕΥΡΩ και την ΕΕ.

Δεν έγινε, βέβαια, ούτε για τους Τσίπρα, Καμμένο, Κοτζιά, την κυβέρνηση **ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, την πιο φιλοαμερικάνικη της μεταπολίτευσης**. Που εφαρμόζει την πολιτική κεφαλαίου -ΕΕ και δυσφημεί την ιστορία και τις ιδέες της Αριστεράς. Με αυτούς η πορεία δεν απαγορεύεται, απλώς δεν επιτρέπεται η προσέλευση σε αυτήν. Με το όργιο αστυνομοκρατίας, κάθε χρόνο, και τη μετατροπή της Αθήνας σε κατεχόμενη ζώνη από τις σιδερόφρακτες δυνάμεις καταστολής.

Στο Πολυτεχνείο και γενικά στο αντιδικτατορικό κίνημα πρωτοστάτησαν οι δυνάμεις της αριστεράς. Από την πρώτη στιγμή δημιουργήθηκαν πλήθος από ομάδες αντίστασης στη χούντα. Χιλιάδες αγωνιστές, ιδιαίτερα νέοι, και όλες οι οργανώσεις του κινήματος και της αριστεράς μπήκαν στην παρανομία. Ξεκίνησαν -μικρές στην αρχή και πολλαπλασιάστηκαν στη συνέχεια- πράξεις αντίστασης και ηρωικής πάλης ενάντια στο καθεστώς των συνταγματαρχών.

Και επειδή στις μέρες μας είναι επίκαιρο το ζήτημα της **ενότητας και της κοινής δράσης της αριστεράς**, είναι αξιοσημείωτο ότι στο αντιδικτατορικό κίνημα της νεολαίας και πιο συγκεκριμένα μέσα στο τριήμερο του Πολυτεχνείου του '73 επιτεύχθηκε η ενότητα δράσης της αριστεράς στη πολλαπλότητα της. Αυτό έγινε με **ανατρεπτική και όχι κοινοβουλευτική λογική**. Με διαδικασία συνελεύσεων των φοιτητών, των μαθητών και των εργαζομένων και σε συνθήκες εξέγερσης. Με πρωτοπόρο ρόλο των πιο ριζοσπαστικών επαναστατικών τάσεων που υπήρχαν σε όλα τα ρεύματα του κινήματος και της αριστεράς. Κόντρα στις ηγεσίες που επέμεναν να παραμείνει η διαμαρτυρία σε **φοιτητικά αιτήματα**, σε αντίθεση με τη γραμμή της **απαγκίστρωσης** από το Πολυτεχνείο και της **'κλιμάκωσης στις γειτονιές'**, κατόρθωσαν να συμβάλουν ώστε να πολιτικοποιηθεί και να εξελιχθεί μια φοιτητική κινητοποίηση στη

## **μεγαλειώδη εξέγερση που ακόμα δεν έχει κατορθώσει η αστική τάξη να ξεριζώσει από τη συλλογική ιστορική μνήμη.**

Συστηματική κι επίμονη ήταν και παραμένει η εκστρατεία **συκοφάντησης της μαχόμενης αριστεράς**, της ίδιας της εξέγερσης και των αγωνιστών της από τον προπαγανδιστικό μηχανισμό συστημικών κέντρων. Εκμεταλλούνται το γεγονός ότι ορισμένοι αγωνιστές του αντιδικτατορικού κινήματος σχετίστηκαν με κορυφές της ολιγαρχίας σε επιχειρηματικές δραστηριότητες και οικονομικά σκάνδαλα. Άλλοι έγιναν υπουργοί του ΠΑΣΟΚ ή βουλευτές που ψήφισαν και ψηφίζουν τα μνημόνια στη σειρά. Κάποιοι, επίσης, συμμετέχουν, μέσω του ΣΥΡΙΖΑ, σε κυβερνητικές, βουλευτικές και άλλες κρατικές θέσεις και ψηφίζουν, εφαρμόζουν και διαχειρίζονται την αντιλαϊκή ευρωμνημονιακή πολιτική. Προωθούν, επίσης, για λογαριασμό της αστικής τάξης την αμερικανονατοϊκή στρατηγική στη Μεσόγειο και τα Βαλκάνια.

Ε, λοιπόν, όλοι αυτοί δεν σηματοδοτούν πλέον το Πολυτεχνείο, την εξέγερση και τους αγωνιστές της. Είναι δεκάδες χιλιάδες οι αγωνιστές του Νοέμβρη που στάθηκαν όρθιοι και επιμένουν με αξιοπρέπεια και συνέπεια στη μάχη της ζωής. Που συμμετέχουν στους αγώνες, συνδικαλιστικούς και πολιτικούς, με συλλογικό και σεμνό τρόπο. Δίνουν το δικό τους τόνο, χωρίς φανφάρες, στις πορείες για το Πολυτεχνείο, τα τελευταία χρόνια και στο μαζικό κίνημα των συνταξιούχων πλέον.

Αυτή η αντιδραστική εκστρατεία έχει αποτύχει. **Η λάμψη της εξέγερσης είναι παντοτινή!**

Το Πολυτεχνείο στοιχειώνει τους αστούς, τους συμμάχους και τα παπαγαλάκια τους, διότι τρέμουν στην σκέψη μιας **σύγχρονης εξέγερσης της νεολαίας και των εργαζομένων** που θα απειλήσει το σάπιο και καταπιεστικό σύστημα τους.

Στα τελευταία χρόνια της καπιταλιστικής κρίσης και της αντεργατικής επιδρομής, στις διαδηλώσεις και κινητοποιήσεις του Νοέμβρη κυριαρχούν τα συνθήματα του εργατικού και νεολαιίστικου κινήματος ενάντια στα μνημόνια, την επιτροπεία, την κοινωνική καταστροφή και τον κοινοβουλευτικό ολοκληρωτισμό που προωθούν οι ελληνικές κυβερνήσεις, η ΕΕ και το ΔΝΤ. Βροντοφωνάζονται τα συνθήματα ενάντια στην φασιστική απειλή, τον πόλεμο και τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις στην περιοχή.

Οι αγωνιστές του αντιδικτατορικού κινήματος εκφράζουν, συχνά, την εμπιστοσύνη τους στις αστείρευτες δυνάμεις του εργατικού και λαϊκού κινήματος και ιδιαίτερα της νεολαίας. Γιατί οι νέοι και οι νέες δεν αντέχουν αυτή την κατάσταση στη ζωή, στο σχολείο, στη δουλειά και την ανεργία. Γιατί δεν μπορούν να βλέπουν φίλους και συμμαθητές, παιδιά προσφύγων και μεταναστών, χωρίς φαγητό, ρούχα και εκπαίδευση. Γιατί θέλουν **να ξαναδούν το χαμόγελο στους γονείς τους**. Γιατί θέλουνε μια **ζωή ελεύθερη και ωραία**. Χωρίς φτώχεια, δυστυχία και δάκρυα.

Στη σημερινή Ελλάδα, της κοινωνικής καταστροφής και της νεολαιίστικης γενοκτονίας, προβάλλει, **μειοψηφικά ακόμα, μια ελπιδοφόρα ανυπότακτη τάση στη νέα γενιά**, η οποία αντλεί έμπνευση από την **εξέγερση του Νοέμβρη** αλλά και από το μεγαλείο της **ΕΑΜίτικης και ΕΛΑΣίτικης παράδοσης**.

Με αυξανόμενη την πεποίθηση, ότι όλα μπορούν να αλλάξουν, αν ο λαός αποφασίσει να συγκρουστεί με αυτό που καταστρέφει την ζωή του. Όταν η εργατική τάξη και η νεολαία ταχθούν με τον συλλογικό αγώνα μπορεί να ανατραπεί η πολιτική και το σύστημα που εξαθλιώνει τον λαό μας. Με το δικό τους **ενωτικό πολιτικό κίνημα ρήξης και ανατροπής** της μνημονιακής καπιταλιστικής βαρβαρότητας και ένα **σύγχρονο επαναστατικό πολιτικό υποκείμενο** μπορούν να κάνουν πράξη τα αιτήματα του Νοέμβρη.

Δημοσιεύθηκε στην ειδική έκδοση της εφημερίδας Documento, **“Τα αιρετικά, 20+4 μαρτυρίες πρωταγωνιστών για την εξέγερση του Νοέμβρη 1973”**, 18.11.2018